

ČETIRI GLAGOLJSKE LISTINE IZ LIKE

Josip Vončina

Glagoljske listine, što ih ovdje donosimo, nalaze se u biblioteci samostana franjevačke provincije sv. Križa u Ljubljani.*

Dvije od njih nastale su u XV. stoljeću, dok je treća iz početka XVI stoljeća. Četvrta ne nosi nikakva datuma, ali bit će da je napisana također u XVI. stoljeću.

1. Listina iz godine 1433. spis je javno-pravni, izdan od »vlaškoga stola« (suda) u Lici. Sadržaj joj je garancija i zaštita imovinskih prava crkve sv. Ivana na Gori.

Lokalizacija je u ovoj listini dosta nesigurna, jer se osniva uglavnom na malim selima, koja su u pravilu rijetko kada potvrđena u historijsko-geografskoj literaturi. Na Lopašićevoj karti (uz *Bihać i Bihaćku krajinu*, Zagreb 1890) nalaze se, na pr., dva Čelopeka: jedan sjeverozapadno od Bihaća i drugi sjeverno od Kamengrada. Katkada se na području jedne geografske cjeline nalazi i više objekata istoga imena, pa i to znatno otežava orijentaciju. Tako *Karta Ličke regimente* (Karte vom Liccaner Grenz-Regiment) Matije Kosovića iz 1846. godine ima tri sv. Ivana. Za ovu sam crkvu uzeo, kako je to i u Lopašićevim *Urbarima* (Monumenta historico-juridica, v. V.), da se nalazi u Velebitu iznad Metka. Spomena o njoj nalazimo u dvjema bilješkama u Vatikanskom misalu Ill. 8. Prema prvoj bilješci »va to vrime (t. j. 1441 godine) gospoda Mogorovići daše županiju v Sveti Ivan na Gori vsi kupno za svoje grihe«, a druga iz god. 1449. kaže, kako se »va to ljeto načiniše vsi Mogorovići s knezom Dujmom banićem za županiju Ličku, i daše 2 sti dukat, a oni nim županiju pusti v Lici vikuvičnim zakonom. A oni ju daše crkvi Svetago Ivana na Gori vikuvičnim zakonom« (isp. Črnčić: *Dvije glagoljske listine Dobrinjske*, Književnik,

* S njima se nalazila i listina od 5. augusta 1372., što ju je objelodanio V. Štefanić u Zborniku Historijskog instituta, I, Zagreb 1954., 138—141.

god. II./1865, str. 21.—22.; Milčetić: *Hrvatska glagoljska bibliografija*, I. dio, Starine knj. 33., Zagreb 1911, str. 30. i 517.).

Posebno je pitanje, gdje su bili lokaliteti Čelopek, Podbrdo i Kozji (Kožlji) rog. Prvi naziv (Čelopek) često dolazi u našim krajevima označujući osobito planinske visove, a onda i sela. Samo u NR Hrvatskoj spominju se danas dva puta toponimi Čelopeci (kotar Dubrovnik) i tri puta Čelopek (kotari Knin, Metković i Split, isp. Administrativno teritorijalna podjela i imenik naseljenih mjesta NRH, Zagreb 1951).

Čudno bi bilo zaključivati, da je crkva sv. Ivana kod Metka posjedovala imanja u blizini Bihaća, dakle pedeset i više kilometara daleko, kada lokaliteta ovoga imena ima i bliže. U ARj registriran je Čalapek u Lici, glavica u Velebitu; isto takovo ime (Chalapek) nosi i vrh, što ga u Velebitu, nešto južno od Metka, ima *Karta Ličke regimente* (Esq. des Liccaner Regiments, u Državnom arhivu u Zagrebu, signatura B III. 8.). Istina, to nije selo, kako bi trebalo biti prema izričitom svjedočanstvu listine, ali od postanka listine (XV. st.) do početka XIX. st., kada je nepoznati crtač mogao izraditi ovu kartu, lako je moglo toga sela nestati, pa ostati samo ime vrhu.

Gdje su pak bila sela Kozji rog i Podbrdo, ne bih znao reći.

2. U listini iz 1469. godine potvrđuje sud oporuku ličkoga plemića Matijice Utišenića, kojom ostavlja zemlju spomenutoj crkvi sv. Ivana. Na karti M. Kosovića nalazi se selo Smokrić oko tri kilometra jugoistočno od Metka.

3. Treća je listina transumpt: lički je kraljevski stol odredio način ubiranja desetine g. 1512., a senjski je kaptol, na molbu franjevca Ivana Vranića, gvardijana crkve sv. Ivana, potvrdio prijepis g. 1513. I ovdje se spominje (po treći put) crkva sv. Ivana. Ma da uz ime sveca stoji još i apozicija »Krstitelj« i makar se ne navodi, da je crkva na Gori u Lici, ipak je vjerojatno, da je to ona ista crkva. Kuklić je jedino selo iz ove listine, što se spominje i na karti M. Kosovića, a nalazi se opet u blizini Metka.

4. Napokon je četvrti spis — ugovor o prodaji zemlje između kupca fra Marka, gvardijana slunjskoga samostana, i prodavača Matijaša Grgina. Ovu listinu nije ovjerio nikakav »locus credibilis«.

Tri prethodne listine sadrže dosta podataka, koji mogu poslužiti za lokalizaciju i za upoređivanje osoba. One su i datirane, dok ovaj spis nije. Jedina čvrsta točka za ovu je listinu mjesto, gdje je nastala: Slunj.

5. Osim navedenih četiriju isprava čuva se i papir, na kojemu su latinicom napisani prijepisi listina pod 1. i 3. Iz bilješke ispod kopije dokumenta 1. vidi se, da je prepisivač bio pop Ivan Durbešić, grobnički plovčan.

U bilješci ispod latiničke kopije listine 1. spominju se kopije »sub littera B i list sub littera C i sub lettera D«. Prema latinskim registima na naleđima listina, koji su svi pisani istim rukopisom, vidi se, da je slovom B bila označena listina 3., slovom C listina 1., a slovom D listina 2. Durbešićeva bilješka jasno kaže, da je on prepisao latinicom sve tri ove listine, ali sačuvale su se samo kopije listine 3. (B) i listine 1. (C), dok prijepis listine 2. (D) nedostaje.

Listina 4. ima na naleđu signaturu P, a na priloženoj bilješci, koju je također morao pisati plovčan Durbešić, označena je ova listina također »sub littera P«.

Na taj način nastaje niz oznaka B, C, D, P.

Nesumnjivo se, dakle, radi o nekom sudskom procesu, na kojem su se ove listine pojavile kao dokazni materijal. Isto se tako može zaključiti, da se taj proces vodio zbog zemlje nekih samostana i crkava, među kojima prvenstveno crkve sv. Ivana u Lici, jer tri listine, koje se tiču ove crkve, zauzimaju istaknuta mjesta.

Ako se može smatrati pouzdanim Durbešićovo navođenje listine 4. kao priloga P istog procesa, izišlo bi, da je osim ova četiri spisa bilo priloženo još najmanje 1 + 11 (pod slovom A i pod slovima E—O po latinskoj azbuci). No o tom procesu ne znamo ništa.

Dužnost je prepisivača obavio pop Ivan Durbešić, plovčan grobnički.

U regestu listine 2. (D) zabunom je unesen naziv *Con(ven)tui Tersacten.*, koji je zatim precrtan i zamijenjen nazivom *S. Ioanni in Lika.*

Te dvije činjenice pokazuju: 1. da je prepisivač listina svojom službom bio vezan za Grobnič, koji je u blizini Trsata; 2. da su regesti nastali na Trsatu ili negdje u njegovoj okolini. Sud, dakle, koji je vodio taj proces, mogao je imati sjedište na Trsatu. Stranka, u korist koje se vodio taj proces, bila je po svoj prilici franjevački samostan na Trsatu. Ako je slobodno nagađati, moglo je to biti nakon oslobođenja Like od Turaka. Pismo Durbešićevo vrlo vjerojatno može da ide već u XVIII. st.

Tekstovi su bez promjene transliterirani, te je zadržana i izvorna interpunkcija. Samo su vlastita imena pisana velikim slovima. U zagrade ( ) su metnuta izostavljena slova kod skraćenica i arapskim brojkama razriješene brojne vrijednosti: s(ve)toga, (= 1512). U riječima,

kjih su pojedina slova izostala pisarovom zabunom, upotrebljene su zagrade ⟨ ⟩: učī⟨ni⟩l', naši⟨m⟩, a isto tako u listini 4., gdje prefiksarno *v* redovno otpada: ⟨v⟩nuk, ⟨v⟩zeti. Zagradama [ ] označena su izbrisana slova: d[es]etīni.

Za pojedine slučajeve, gdje latinička azbuka nije mogla zadovoljiti transliteraciju, vrijedi: j = Ꝛ, ê (kao »ja«) = Δ, i = 8, ŷ = Ꝟ (u brojnoj vrijednosti), šć i ć = ꝛ, ju = Ꝛ. Razlika između palatalnoga i nepalatalnoga *l* i *n* nije posebno označena, samo što se u nastavku nom. sg. glagolskih imenica *n* piše kao *i* u listinama: *n'ee* i *ne* u listini 1., *n'e* u 2., *ne* u 3.

1. U Lici, 19. VII. 1433.

Pergamena ove listine na prednjoj je strani bijele boje, dok joj je naleđe žuto; ima oblik nepravilne pačetrovine, a veličine je 23,5 × 15,9 cm. Širina plike je 2.6 cm. Pergamena je dosta uščuvana, tek je uzduž gornjega dijela desnog preklopnog brida nešto nagrizen.

Šest manjih pečata od voska, od kojih je drugi s lijeva uništen (očuvao mu se samo neznatan dio ležišta), vise na vrpcama bijele boje. Pečati su iz zelena, a njihova ležišta iz žuta voska. Na pečatima su s lijeva na desno slijedeći likovi: 1. konture crkve s križem, a oko toga latinički natpis (pečati listina 1. i 2. vrlo su duboki, pa je čitanje bez naročitih optičkih pomagala teško); 2. uništen; 3. nekakav grb; 4. životinja (vuk?), nad kojom se nalaze petokraka zvijezda i grančica; 5. inicijali IHS s križem; 6. uskršno jagnje i natpis oko toga lika.

Glagoljski tekst i sve bilješke na naleđu pisani su tamno smeđim mastilom, samo je križić ispod latinskoga regista crn.

Glagoljsko je pismo ove listine kursivno. Karakteriziraju ga brojne ligature, od kojih neke obasižu i po više slova (*govo*, *pod*). Slovo (ꝚꝞ) dolazi u glasovnoj vrijednosti. U službi poluglasa dolazi redovno znak '.

Pisar je bio dosljedan ikavac pa upotrebljava i oblik *iminje* (= imanje). Značajan mu je i nastavak glagolskih imenica *-ee*, gdje je prvi *e* jamačno imao zadatak da umekšava prethodni suglasnik.

Pored poznate kneževske časti spominje se ovdje i *Paval vojvoda*. Vladimir Mažuranić je (u *Prinosima za hrvatski pravno-povijesni rječnik*, Zagreb 1908—1912) istakao velik raspon značenja te časti: vojvoda je mogao biti i vrhovni vojni poglavar i beznačajna osoba. Kod nas se spominje iza knezova i ispred sudaca. To znači, da mu je ovdje pripadala veća čast i da je zacijelo bio značajna ličnost u vojsci.

Riječ *gusa* (katkada i husa) očuvala je svoj trag u današnjem obliku gusar, a značila je razbojstvo. U ovoj listini dolazi ona dva puta u instr. sg. uz glagol *vzeti* (*gusom vzeti, gusom vzet*). Ovakva upotreba mogla bi značiti, da je izraz *gusom* uz *vzeti* u smislu »uzeti na razbojnički način« imao svoju stalnu adverbijalnu službu.

Tegu je opće značenje trud, napor, a znači kadikad, kao ovdje, i plod truda. Tako bi se u našoj listini moglo pod tegom misliti na one dijelove zemlje, koje su »rečeni fratri« sv. Ivana obrađivali (na pr. vinogradi, oranice i t. d.).

Titula *gospodin* svakako je pripadala feudalcu, prema kojemu su ovi Vlasi imali obaveza. Oni sami nazivaju sebe »dobri Vlasi svete krune kraljevstva ugarskoga v Hrvatih«, što znači, da su bili podložni kralju.

U glagoljskoj bilješci na naleđu listine nalazi se oblik *junakom*, dat. pl. m. r. Riječ znači isto što *famulus*, t. j. sluga, ili u prenesenom smislu kmet. I ta bilješka jasno pokazuje, da Vlasi nisu bili u zavisanom položaju prema crkvi sv. Ivana, jer se ne tretiraju kao njeni kmetovi (sluge).

Tekst listine:

Mi Antol' Ivković' . i Ivan Herendić' k'nezi vlaški . Pav(a)l' voivoda i sut'ci vlaš'ki po imeni Diên' Muš'kov/2/ić Jurai Ružić' Matiêš Vlkotić' i Matiêš' Glčić' . takoe pristava rotna stola vlaš'koga Matul' /3/ Pribanović' i Mikula Murgašić' . i takoe Ivan Sopković' Milota Kraišić' Lukač' Milunović' Tomaš' A/4/ladinić' Franko Danilović' Šimun Bilković' Grgur Bekušević' i Bartol' Čeprnić' i vsi dobri Vla/5/si svete krune kraljev'stva ug(a)rskoga v Hrvatih' . damo viditi vsim' kim' se dostoi pred' kih' /6/ obraz' . ta naš' list' pride . da učinismo slobodšćinu vsemu iminju s(ve)toga Ivana crikve v Lici na Gori . naiprvo selu Čelopekom' i v Kožlu rogu i v Podbrdi i indi gdi e iminee s(ve)toga Ivana crikve /8/ ča k noi pristoi rečenomu iminju i nim' kmetom' ki su na nom iminji i ki naprid budu da niedan Vlah' /9/ mei nami naš' brat' hrvackih Vlahov' . n(e) imii rečenomu iminju niednoga zla učiniti ni gaev' /10/ pasti ni žit' ni sinokoš trti ni rečenih' kmetov' gusom' vzeti ni ukrasti ni niednim zakonom zla ni škode učiniti . ni ga stvoriti smiite . i takoe poslom' svetoga Ivana crikve kada bi /12/ na ku potribu poslani ali bi bili pri crikvi da

niedan Vlah' mei nami ki su v naših' općinah ni /13/ imii nim' poslom' niednim' zakonom' zla ni škode učiniti ni razboem' vzeti . nego ee imii vsaki nas pree/14/hranivši sprovoditi i ot zla obarovati: cić' svetoga Ivana i naših' duš' spasenê . i ki godi bi /15/ Vlah' naših' općin' ko zlu učinil' rečenomu iminju v sinokošah' v gaih v žiti v tezih ali bi ko/16/ga kmeta v iminji rečenom' ki su i ki naprid' budu ukral ali gusom' vzel' ali bi poslom' /17/ više pisanim' kim godi zakonom' zlo ali škodu uči(ni)' . da ostae g(ospo)dinu . l . (= 50) lib(a)r a strani to/18/likoe . ki zarok plaćen ali neplaćen . a ta list' dalje tvrd' naprid' naše učinenee i da/19/n'ee . a na to dlgovan'ee das'mo prokoratore Ivana Sopkovića i Jurê Ružića da ona mozita za dlgovane sve/20/toga Ivana crikve v Lici na Gori govoriti i tirati zastaviti i narediti se tako kako /21/ obaritel ki ee cri(k)ve više pisane . a to učinism' cić svetoga Ivana i cić' naših' duš' spa/22/senê po našei dobri voli . i na to im' dasmo ta naš' list' . za vekše verovan'ee otvoren . pod na/23/šimi visućimi pečati pod' let' ot poroda božê .č. .u. .j. .v. (=1433) miseca juleê dan .zi. (=19).

[Zapis u pliki, lat.]:

Et ego scriptor Antonius Supatrovicz de Lika.

[Na naleđu lijevo, glag.]:

List Vlahov' hrvackih . i kako niedan nihъ /2/ Vlah nima niedne škode učini/3/ti s(veta)go Iv(a)na kapelanom i nim . /4/ junakomъ . i na nih mečh vse slobodno /5/ podpuno .l. .g. (=54) libarъ.

[U sredini, lat.]:

Glagolítico. C.

[Desno, lat.]:

De Ecclesia S. Ioannis in Lika continet ea quae in Diplomate Capituli Segniensis sub litt. B.

[Ispod latiničkoga prijepisa ove listine, lat.]:

Kopia iz prauoga Originala Glagolszkoga rich do richy prauo slouom Diachkim prekopiana, po meni Popu Iuanu Durbesichu Plouanu Grobniskomu, sub littera B, y liszt sub littera C y sub littera D.

[Desno od toga zapisa uz rub stranice, lat.]:

Concernit destructum conventum S. Ioan(nis) in Lyka.

Vlahe (Morlachi), koji su u XVIII. stoljeću živjeli na području stare Japidijske, prikazao je D. Farlati u djelu *Illyricum Sacrum*: »Japydiam fere totam nunc occupant Morlachi, in vicis et oppida contributi, gens ferox et bellicosa, qui tum Venetis, tum Archiducibus Austriis, quorum in ditione sunt, egregiam in bellis operam praesertim contra Turcas saepe navarunt; nam Corbavios et Lickanos, qui regionem illam citra Tedanium ad Orientem incolunt, ad Morlachorum genus referamus licet«. (t. I., str. 162.). Na istom se mjestu Farlati zadržao i na razmatranju porijekla tih Vlaha. Od dviju hipoteza (1. da su tamošnji Vlasi slavenski živalj, koji se u VII. stoljeću doselio u one krajeve dopuštanjem cara Heraklija i 2. da su oni potomci slaviziranih starosjedilaca Latina) on se priklonio prvoj.

U četvrtoj knjizi *Illyricum Sacrum* ima poslanica krbavskoga biskupa Nikole splitskomu nadbiskupu Andriji, datirana 15. siječnja 1396. U njoj se nalazi zanimljivo svjedočanstvo o izuzetnom položaju Vlaha prema feudalnim obavezama. Biskup Nikola piše: »Murlachi nullam decimam solvunt, nec tempore meorum praedecessorum solve-runt; et praedictis modis, consuetudinibus, et temporibus mihi decimae solvuntur et dicantur«. (str. 98.).

Vj. Klaić (Povjest Hrvata, svezak II., dio II., str. 21.) veli, da su Vlasi, »naseljeni u hrvatskom kraljevstvu, a podanici budi kraljevski budi pojedinih velikaša, imali . . . . svoje vlastite knezove i sudce, koji su im sudili . . .«.

Kao slobodne ljude prikazao je Vlahe i Radoslav Lopašić u objašnjenju Zakona za Vlahe iz 1436. godine (Monumenta historico-juridica, v. V., Hrvatski urbari). Lopašić ih smatra potomcima slaviziranih Latina pa iznosi, da su hrvatski Vlasi uživali znatnu autonomiju u pogledu izbora svojih glavara i da su imali svoje sudove. Sve to vidi se i iz samoga zakona, što ga je dao Anž VII. Frankopan. Vlasi Anž garantira, »da ni nad njimi kneza posionoga«, »da ni nad njimi nijedan Hrvat in vojvoda«, a »knez, ki bi im mrzak, da su ga voljni prominiti«. Takva su prava imali hrvatski Vlasi i ranije, jer su k Anžu došli »išćuće i pitajuće ot nas počtenih zakonov svojih navadnih, ki su im bili za njih bivšega bana Ivaniša Ivanovića i za njega oca Ivana«. Kad je Anž u borbi s Talovcima izgubio imanjan i život, Lacko Talovac priznao je Vlasi ista prava.

U svomu radu oko Vlaškoga zakona Lopašić se poslužio osobito Klaićevom raspravom *Vlasi u Hrvatskoj tečajem XIV. i XV. vieka*.

Isprava, o kojoj je ovdje riječ, štampana je već ranije u Lopašićevoj knjizi *Bihać i Bihaćka krajina*, gdje se ona nalazi u nizu

od ukupno petnaest listina pod brojem III. U predgovoru listinama Lopašić za nju kaže, da je pisana glagoljicom (v. str. 292.), a ispod njezina transkribiranoga teksta, da je »prijepis glagolskoga izvornika iz 17. vieka u manastiru Trsatskom« (str. 296.). Šurminju je iz Lopašića prenio u svoje *Hrvatske spomenike* (Monumenta historico-juridica, v. VI., Zagreb 1898). Nakon ova dva izdanja ponovno izdavanje listine ne bi imalo smisla, da za to ne postoji ozbiljan razlog. Rukopis, naime, što ga je izdao Lopašić, u mnogim je stvarima vrlo iskvarena kopija glagoljskog originala. Tako su, na pr., u njemu naročito velike izmjene doživjela imena ljudi, i osim toga se, kao što ćemo vidjeti čak i smisao pojedinih rečenica u jednoj i u drugoj verziji razlikuje.

Lopašić je (u Hrvatskim urbarima, str. 7.) bio mišljenja, da »lički Vlasi imahu g. 1433. „kneze i vladike“ rođene Hrvate Antuna Tunkovića i Ivana Herendića«. Odakle je uzeo Tunkovića nasuprot Tukoviću u svojem Bihaću, nije jasno, ako to nije druga, dalja modifikacija osnovnoga Ivković $\geq$ Tuković $\geq$ Tunković. Slična je, ako ne i veća griješka, što uz knezove spominje i vladike, o kojima u ljubljanskom glagoljskom tekstu, koji je vrlo vjerojatno stariji od Lopašićeva, nema spomena. Ma da je Lopašića na ovu griješku navela situacija u trsatskomu prijepisu, ipak je potrebno da se korigira.

Pored našega glagoljskog teksta (označimo ga GT) i Lopašićeva glagoljskoga prijepisa (GP) ima i latinički prijepis (LP), što se spominje ranije u uvodu pod brojem 5. Ne dirajući u pitanje o predlošku GP može se izvesti slika tekstovnih razlika između sva tri rukopisa. Već opozicija Ivković GT — Tuković GP nalazi prijelazni stadij u Iukouich LP, gdje je došla zamjenom T za I. Ostale su razlike, osim onih manjih, što su nastale zbog različitih tipova pravopisa, ove: Antol GT — Anton LP, GP; vlaški GT — vladiki LP, GP; Glčić GT — Gelchich LP — Jelčić GP; Pribanović GT — Prubanquich LP — Rubanović GP; Murgašić GT — Mulgašić LP, GP; Krašić GT — Pravišić LP, GP; Bekušević GT — Bekošević LP, GP; Čelopekom GT, LP — Čelopekam GP; Podbrdi GT — Nodbardi LP — Nadbrdi GP; indi GT — drugdi LP, GP. Rukopis GP nema izraza »svete krune kraljevstva ugarskoga«, a riječ *gusom* u prvom slučaju zamijenjena je u GP za *hasan* (prema *husom* LP), drugi put dolazi u obliku *ju sam* (prema *gusom* LP).

Pisar latiničke kopije, kao i kopije isprave 3. i svih hrvatsko-latiničkih bilježaka, poslužio se uobičajenim pravopisom:

<i>u</i> umjesto glag.	𐌚 i 𐌛
<i>s</i> umjesto glag.	𐌗, 𐌘 i 𐌙
<i>sz</i> i <i>fz</i> umjesto glag.	𐌚
<i>cz</i> umjesto glag.	𐌛
<i>ch</i> umjesto glag.	𐌗 i 𐌘
<i>ÿ</i> (na kraju riječi) i <i>i</i> umjesto glag.	𐌚
<i>ÿ</i> (na kraju riječi) umjesto glag.	𐌚 (=j)
<i>th</i> i <i>t</i> umjesto glag.	𐌚
<i>ia</i> umjesto glag.	𐌗 (=ja)
<i>ie, gie</i> umjesto glag.	𐌚 (=je)
<i>iu</i> umjesto glag.	𐌚
<i>er</i> umjesto glag.	𐌚 (=r)
<i>u, ul</i> umjesto glag.	𐌗 (=!)

Kao što se vidi, tekstovno se GP mnogo razlikuje od GT, a u mnogomu se podudara sa LP. To nas sili, da ozbiljno posumnjamo u mogućnost, da je za GP kao predložak mogao poslužiti bilo koji drugi tekst osim LP. U tom bi slučaju tri verzije nastale ovim redom: GT, LP, GP. Paleografske osobine rukopisa GT ne isključuju mogućnost njegove autentičnosti, što bi značilo, da je upravo to original. Što se pak tiče posredništva LP između GT i GP, ne mora biti sigurno, da je baš LP bio predložak za GP, jer je moglo biti i drugih glagoljskih i latiničkih prijepisa, za koje danas ne znamo. Za nastajanje ovakvih varijanata, kao što su GP i LP prema GT, bilo je uopće pogodno to, što se listina prepisivala u dvije različite azbuke, i glagoljicom, i latinicom.

Za osobna imena listine nema potvrda među Kukuljevićevim Acta Croatica (Zagreb 1863), i samo se kod Šurmina (Hrvatski spomenici) spominju u prijepisu ove isprave GP. Ivan Herendić z Mlake u CCLXII K (2. VI. 1556 u Perni) ne može biti istovjetan s našim Ivanom Herendićem.

2. U Lici, 9. IX. 1469.

Veličina je bijele pergamene ove listine 31,7 cm sa 13,9 cm. Plika je široka 2,6 cm. Od šest pečata, obješenih na bijele končane vrpce, uništen je drugi s lijeva kao i kod listine 1., a na vrpici stoji još samo manji dio ležišta pečata.

Po sadržaju su pečati postavljeni simetrično, jer se isti likovi nalaze na prvom i šestom (polumjesec i dvije šestokrake zvijezde) i na trećem i četvrtom (štit sa tri valovite linije, iznad kojega se nalazi inicijal M — »Mogorović«?). Lako je moguće, da je drugi pečat bio jednak petomu, što bi značilo, da se na oba pečata nalazio lik neke životinje i grančica.

Na lijevoj strani: u pergamenu su sa naleđa utisnute četiri oveće smeđe mrlje. Inače je pergamena dosta dobro ušćuvana.

Svi su tekstovi pisani smeđim mastilom, jedino je križić ispod regesta na naleđu crn.

U pogledu grafije ova listina predstavlja izuzetak među tri ostale: pisana je kancelarijskim brzopisom, u kojemu ima još dosta traga minuskule. Upotrebljava se i starija ligatura »ml«, premda se u bilješci na naleđu ova suglasnička skupina piše i kao dva zasebna znaka. Na pisarovu konvencionalnost upućuje i pokraćenica *sgo* (svetago) prema mlađim oblicima *stoga* (svetoga) u 1. i *stga* (svetoga) u 3.

Tip pisma pogodovao je mnogim ligaturama, među kojima su i neke dosta velike s obzirom na broj slova: *govo* (u riječi: *govoreći*), *potvrd* (*potvrdili*). Za poluglas u pravilu služi znak *ı*, rjeđe znak *ʹ*. Znak *ê* dolazi u glasovnoj vrijednosti *ja*.

Pored ikavskih oblika (*grihe*, *prominili*) upotrebljeni su i ekavski primjeri: *teli*, *celb*, *delb*.

Tekst listine:

Mi [knezъ] Jurai Tomašićъ, knezъ plemenitoga stola kraljeva . po imeni sudci Tvrdko Pribisavićъ . i Tomašъ Ždribčićъ i Stipanъ /2/ Kačićъ . i Štifika s Smokrićъ . sudci li togae stola kraljeva v Lic: . damo viditi vsimъ i vsakomu komu pristoi . i pred' /3/ kihъ obrazъ ta našъ listъ pride . da kadi mi knezъ i sudci . sihačhomo (!) s vladan'emъ v kralevi stoli v dan pitan'ê /4/ pravde lučeci kiee potribovahu . da pride pred našъ frat(a)r . Martinъ priur . crkve s(veta)go Iv(a)na na Gori govoreći kneže i sudci /5/ i vladan'e . ovo e tištamentъ č(lov)ika plemenita vlastelina preminu'všega . Matičica Utišenića . ki učini bud/6/ući v teli slabъ . a v pameti i v razumi svoemъ celъ i zdravъ zrelimъ svršen'emъ . ovimъ patomъ i zakonomъ . da ako /7/ umre ali ne umre sada . da večnimъ zakonomъ juresada i odasle napridъ ostavlambъ cr(i)kvi s(veta)go Iv(a)na na Gori i fra/8/tromъ .a. (=1) ždrib zemle v Medci na kom siše-

Iv(a)nъ Zloden' s timъ patomъ da se služi vsaku sredu .a. (=1) misa za Jurê Žv/9/anovića i nega umrvšihъ i ošće druga misa da se služi vsaki četrtakъ za grihe rečenoga Utišenićъ hiže . i /10/ nih . umrvšihъ i Jur'ê Žvanovića . a to e za tь rečeni ždribъ . i za drugu zemlju ka e v Medci ka e priê bila dana reč/11/enimъ fratromъ . ku su prominili rečeni fratri . z delъ polane rečenoga Utišenića . A na to biše svidoci gospa /12/ Klara žena Matiica rečenoga i nega sinъ Bartulъ i Jurai Malićъ . i Stipan . Ždralićъ i Êkovъ Držilićъ . I zato pros/13/imъ u boga i u vasъ zakona vašega da biste namъ ta tištamentъ v' vašemъ stoli potvrdili . totu mi knezъ i sud/14/ci vidivši to počteno poručen'e . i toga tištamenta ednučъ i drugočъ po zakoni pred našъ stolъ prikazan'e budući mi /15/ na kupъ v kral Levi stoli . ta tištamentъ potvrdismo . i tu na to dasmo ta n(a)šъ listъ otvoren' pod naše pečate visuće . i /16/ naše rotne pristave . Bartulъ Kilićъ s Tugomeriće Juratъ s Smokriće letъ g(ospod)nihъ .č. .u. .m. .z. (=1469) sektebra d(a)nъ .z. (=9).

[Na naleđu desno, glag.]:

List . na ždribъ zemle ki e v Me/2/dci od' Utišenića i druga z(e)mļa /3/ ku smo dali Utišeniću za polanu /4/ za nega delъ.

[Lijevo, lat.]:

D. De terra aliqua data S. Ioanni in Lika (precrtano: Con(ven)tui Tersacten.) Ecclesiae pro 2. Sacris hebdomadatim celebrandis. 14(6)9 . 9 S(eptem)bre.

Porodica Tomašića poznata je u hrvatskoj povijesti od najstarijih vremena. Tomašići u Lici pripadali su plemenu Mogorovića. Od Tomašića, koji su mogli živjeti oko godine 1469., spominju se u radnji E. Laszowskoga *Porodica Tomašića* (Zagreb 1910) Tomaš, Petar i Stjepan. Prva dvojica nalaze se i u registru Kukuljevićevu.

Plemenu Mogorovića pripadala je još jedna osoba iz ove listine. Juraj Malić od plemena Mogorovića iz sela Kuklića dolazi 10. VI. 1499. (na Skurini, u CLXII K, 276 Š), kada je fratrima u Zažićnu darovao neku zemlju.

R. Horvat u knjizi *Lika i Krbava* (Zagreb 1941, dio I., str. 12.) obitelj Utišinić pripisuje plemenu Lapčana, koje je stanovalo u Lapčkoj župi.

U CLXI K, 275 Š (8. V. 1499 na Skurini) kaže se, da je Tomaš Ždrebčić prodao zemlju Pavlu Slavkoviću. U CCVII K (u Senju 3.

VII. 1521) knez Bartul Utišenić sudjelovao je u ispitivanju dvojice pristava.

Klaić je (u Povjesti Hrvata, svezak III., dio I., Zagreb 1911, str. 28.) kao primjer hrvatskih plemenskih stolova sudova uzeo upravo »plemeniti kraljev stol među plemenitim ljudima Mogorovići v Lici«. Klaićevu opisu toga suda odgovaraju podaci iz naše listine. Sastav je suda bio: knez, četiri rotna suca i dva rotna pristava. Zbog toga, što je sud Mogorovića imao svoje sjedište u Črnoj Vasi, kasnije u Sv. Jurju na Skurini, može se i za ovu listinu pretpostaviti, da je nastala u jednom od ta dva mjesta.

3. U Senju, 2. V. 1513.

Listina je pisana na velikoj pergameni, koja je veličine 39,5×23,5 cm. Širina je plike 6,7 cm. Pergamena je na više mjesta nagrizena. O svijetlo-zelenoj svilenoj vrpici visi žuti voštani pečat ovalnoga oblika, dosta velik; na pečatu je lik Bogorodice, a oko toga lika vide se slova: *S. CAPITULI SEGN/ENSIS*.

Slova su u listini smeđe boje, a izuzetak čine godina i križić ispod regesta na naleđu, koji su crne boje.

Pismo je vrlo lijepo i čitko, sa dosta jednostavnih ligatura, među kojima se može naći i po koja, sastavljena iz više znakova (*prvd, zgo*). Slovo *j* javlja se u glasovnoj vrijednosti jedamput (*v originali*), a slovo *i* ima dva oblika: ono prelazi gornju i donju liniju reda i sasvim je uspravno, kada se nalazi na početku riječi ili grafijske cjeline, a inače ne prelazi okvir reda i položeno je. Službu poluglasa vrši znak *'*, a samo dva-tri puta ima *i* *l*.

Kopija se ne razlikuje u biti od originala (osim što je pisana latinicom i zato osobitim pravopisom), jedino umjesto riječi *uprošenje* (prva riječ u 12. redu) ima urešenje (*uresengie*). To je mjesto teško čitljivo, jer se nalazi na pregibu.

Neke osobine, koje pravopis kopije čine više fonetskim nego što je pravopis same listine, nisu mjerodavne, jer se mogu shvatiti kao prepisivačeva odlika, a pisar i prepisivač nisu iz iste sredine. Tako umjesto *vsim* kopija ima *fszim, počtovani — postouani* i t. d.

Tekst listine:

Mi kapitol crikve senske damo viditi vsim' i vsakomu komu se pristoi i pred kih obraz ta naš otvoren list' pride kako pride /2/ pred nas' počtovani otac frat(e)r Ivan Vranić' reda

Handwritten text in a medieval script, likely a list or document. The text is written in a dense, cursive hand and is arranged in several lines across the page. The script is characteristic of the 14th or 15th century. The document is a list of items, possibly a inventory or a list of goods, as indicated by the caption.

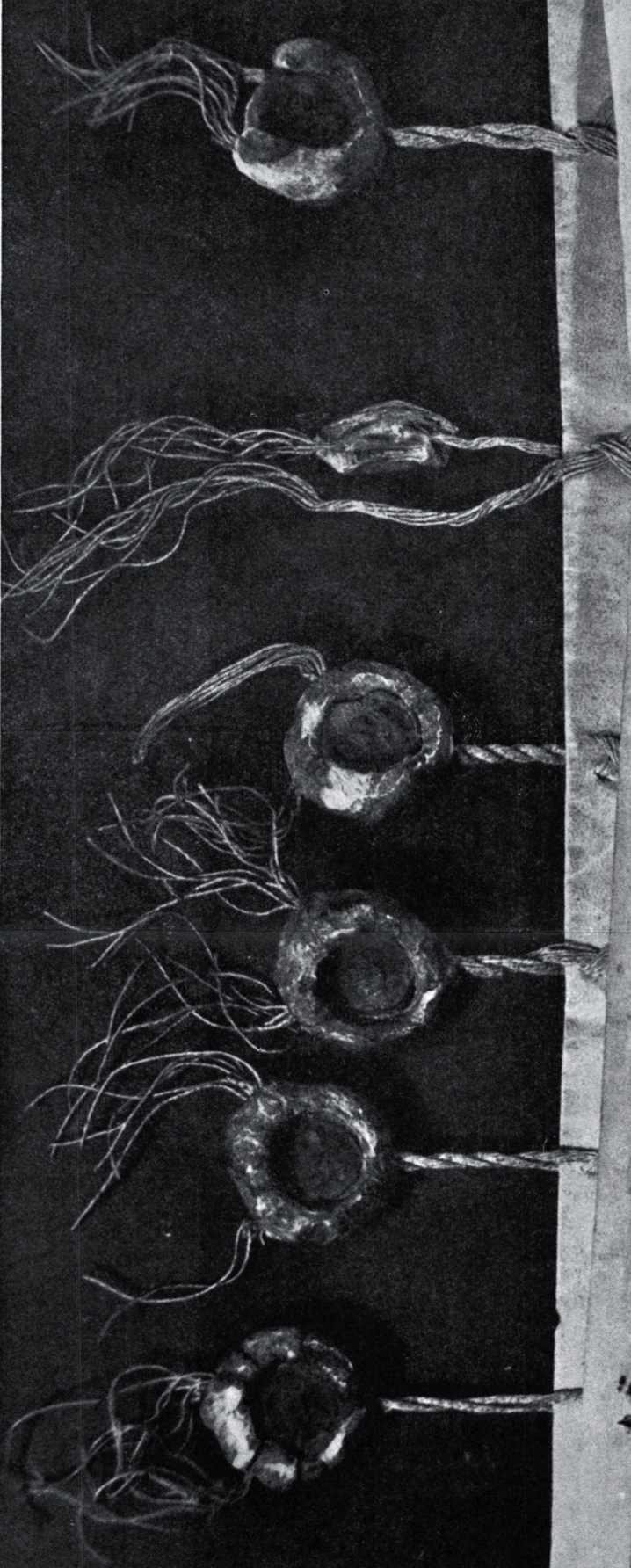
Sl. 1. Listina od 19. VII. 1433.

Մ Եւրոպայի բնակիչները շատ հին ժամանակներից օգտագործում էին լեզուների համակարգը։ Դրանք հիմնականում լեզուների համակարգն էին, որոնք ներկայումս կոչվում են լեզուների լեզուներ։ Եվ այսօր էլ լեզուների լեզուները մեզ համար շատ կարևոր են։ Եվ ինչպես լեզուների լեզուները մեզ համար կարևոր են, այնպես էլ լեզուների լեզուները մեզ համար կարևոր են։

Եվ ինչպես լեզուների լեզուները մեզ համար կարևոր են, այնպես էլ լեզուների լեզուները մեզ համար կարևոր են։ Եվ ինչպես լեզուների լեզուները մեզ համար կարևոր են, այնպես էլ լեզուների լեզուները մեզ համար կարևոր են։ Եվ ինչպես լեզուների լեզուները մեզ համար կարևոր են, այնպես էլ լեզուների լեզուները մեզ համար կարևոր են։

Եվ ինչպես լեզուների լեզուները մեզ համար կարևոր են, այնպես էլ լեզուների լեզուները մեզ համար կարևոր են։ Եվ ինչպես լեզուների լեզուները մեզ համար կարևոր են, այնպես էլ լեզուների լեզուները մեզ համար կարևոր են։ Եվ ինչպես լեզուների լեզուները մեզ համար կարևոր են, այնպես էլ լեզուների լեզուները մեզ համար կարևոր են։

Sil. 2. Listina od 9. IX. 1469.

s(ve)toga Frančiska gvardiën crikve s(ve)t(o)ga Ivana Krstite-
 tela v Liki i prika/3/za nam' nike listi stola ličkoga špana i
 sudcev' nas umilenim' zakonom' proseći da bismo račili po
 dužnom' oficij našem' pre/4/pisati i pečatom' našim' verova-
 nim' utvrditi ke mi z dužnim' priležaniem' pročtavši i razu-
 miivši naidosmo e pečati /5/ šestimi zdola po zakonu visećimi
 utvr'ene i mi prošnam' rečenoga fra Ivana gvardiëna priklo-
 neni rečene listi od riči do riči /6/ ne pridajući ni odnimljući
 prepisati učinismo kih listi tenor i udržanie takovo biše . Mi
 Ivan Hrvatinić' budući špan /7/ meju plemenitimi ljudi kra-
 levimi v Lici . i mi sutci rotni li togae stola po imeni Dragiša
 Kačić' od hiže Obradić' . i Ma/8/tiësh Ždralić' od Kuklić' i Ju-
 rai Dudulović' od Vrhovlan . i Ivan Surotvić od Lučan' i
 Andrii Hrelac od Tugomerić . daemo na znane /9/ vsim' i
 vsakomu komu se dostoi i pred kih obraz pride ta naš otvoren
 list' ili ki ga sliše da kadi mi knez' i sudci i s vladanem /10/
 siêhomo v plni stoli kralevi v dan navadni pitanê našega u
 crikve s(ve)toga Jurê na Skurini pravdu i zakon dileći vsim'
 potri/11/bujućim e od nas' . i tu pristupi pred nas' fra Ivan
 Vranić' g(v)ardiën s(ve)t(o)ga Ivana . frater reda s(ve)t(o)ga
 Frančiska i s počtenim /12/ 'uprošeniem' v'zgovori . špani i
 sudci i vladane moê gospodo pitam' u b(og)a i u vas' zakona
 za dotu kom ste dotali s(ve)t(o)ga Ivana ča e slobod/13/šćina
 vaša êrhiprv(a)diê i županiê pitam' vas kim zakonom' ima biti
 slobodšćina vaša [k]ada se gre po desetini . a mi knez i sudci
 /14/ i s vladaniem imismo meju sobom' pln s(vi)tb i cel' do-
 govor i rekosmo ovo e naš zakon kada se gre po d[es]etini ima
 poiti êrhiprv(a)dъ i županъ . /15/ vsaki samodrug . arhiprv(a)d
 ta ima nositi nož i rizati i ljudi sreevati . a župan ta ima
 pravdu /16/ davati komu bi krivo a biškuplak ta ima rovaše
 priimati i na špag staviti . i arhiprv(a)die gre vsako deseto ča
 godi se reže . a župa/17/nie vsako sedmo i ako bi bile ke časti
 ili škopice da se imaju na troe diliti . edan del arhiprv(a)du .
 drugi županu ča pristoi s(ve)t(o)ga /18/ Ivana tretí biškuplaku
 i ošće da su volni' vzimati u vsakoi svoiti svoi del . i tu opet'
 pristupi više rečeni g(v)ardiën i reče /19/ gospodo špane i
 sudci i vladane kada e to vaš zakon vaše slobodšćine prosim'
 vas' daite mi na to vaš list' . a mi knez i sudci /20/ i vladane
 imivši meju sobom' pln svit' i cel dogovor i videći nega po-
 dobnu prošnju i da e zakon . dasmo mu na to ta naš list' /21/

otvoren pod naše pečati visuće . i za više verovane pridasmu na to naše rotne pristave po imeni Vida Êkovčića z Zahumišć' /22/ i Ivana Mihačića z Bukovlan na let g(ospo)dnih .č. .f. .bì. (=1512) na kih vsih stv(a)ri zgora pisanih za vekše verovane i tvrdinju mi kapitul /23/ crikve zgora imenovane po prošni kako e rečeno prepisati učinismo ne pridajući ni odnimljući ča bi razumene prominiti moglo ili prevrnuti /24/ da u vsem' slaga od riči do riči kako e v orijinali i za vekše verovane i tvrdinju te listi pečatom' naši(m) kim' v takovih užamo utvrditi /25/ učinismo zdola visućim' . dan v Seni u crikvi katedralskoj devi slavne Marie Bogorodice v letih h(risto)vih .č. .f. .vī. (=1513) maê dan .b. (=2) i pr(o)č(aê).

[Na naleđu lijevo, lat.):

Registratum sub tali littera B. Continentur immunitates decimae et alia privilegia confirmata a Capitulo Segniensi Ecclesiae S. Ioannis in Lika. 1513.

[Desno, lat.):

Registratum.

Neke od osoba, koje se navode u ovoj listini, spominju se i kod Kukuljevića i Šurmina.

U CLV K, 268 Š (30. X. 1497 u Crnoj Vasi) spominju se svjedok Matijaš Ždralić i rotni pristav Juraj Dudulović iz Zahumišća (kod Kukuljevića i kod Šurmina u indeksu se ovo selo zove Zahumić, što ne mora biti točno, kad se uzme u obzir čitanje glag. w na dva načina). Juraj Dudulović u istoj funkciji zajedno s Ivanom Surotvićem iz Zabrda ima u CLXII K, 276 Š (10. VI. 1499 na Skurini). Ivan Surotvić od hiže Tugomerić, rotni sudac, spominje se u CLX K, 274 Š (26. IV. 1499 na Skurini) i u CLXI K, 275 Š (8. V. 1499 na Skurini). Dragiša Kačić iz Čehovića javlja se u CLXVII K (18. VIII. 1501), isti z Čahović u CXCIII K (6. II. 1512 u Belaju), prokaratur Jurjevac Dragiša Kačić u CXCIV (6. II. 1512).

Vidi se, da je velika mogućnost podudaranja osoba iz ove listine s osobama u Kukuljevića i Šurmina, jer se tamo spominju posljednjih godina XV. stoljeća ili u početku XVI. stoljeća (prije g. 1512). Ne treba se čuditi tomu, što se lokaliteti uz prezimena ne podudaraju uvijek (na pr. Juraj Dudulović od Vrhovlan kod nas prema Juraj Dudulović iz Zahumić u CLV K). Ove su razlike mogle nastati i tako, da su se spomenuti ljudi selili, možda, iz mjesta u mjesto, ili što su u različita vremena zastupali različita naselja.

O ostalima u K i Š nema traga. Ima, doduše, nekoliko Jakovčića i Vranića te jedan Hreljac u registru K, ali nijedan od tih osoba ne nosi ime, koje bi odgovaralo našoj listini.

Sv. Ivan na Gori u 1. listini od god. 1433. je samo crkva, a u glagoljskoj bilješci na naleđu govori se samo o njenim kapelanima. Isto se tako Sv. Ivan na Gori naziva crkvom i u bilješci Vatikanskoga misala iz god. 1449. U latiničkom Durbešićevu prijepisu ima bilješka: *Concernerit destructum conventum S. Ioannis in Lyka*, dok se u drugoj listini iz 1469. spominje fratar *Martini priur crkve sgo Ivana na Gori*, kako pokazuje testament, u kojem Utišenić ostavlja zemlju *crkvi sv. Ivana na Gori i fratrom*. Može se, dakle, misliti da je crkva postala fratarskom između 1449. i 1469. godine. U listini iz 1469. upotrebljen je izraz priur, što upućuje na pavline, no u onoj iz 1512. govori se, da je *fra Ivan Vranić reda sv. Frančiska i gvardijan crkve sv. Ivana Krstitelja v Liki*.

4. U Slunju (XVI. stoljeće)

Listina je pisana na arku bijeloga papira dimenzija 20,7×22,5 cm. U dnu prednjega lista arka je vodeni znak, i to sidro u kružnici i šestokraka zvijezda iznad toga. U gornjem desnom uglu drugoga lista je drugi vodeni znak (kontramarka) — monogram SB. Drugi je list izjedan na dva mjesta uzduž horizontalnoga pregiba. Papirnata krpica veličine 7,2×9,9 cm s latiničkim bilješkom prilijepljena je na drugi list arka s unutarnje strane.

Osim smeđih slova, kojima je pisana listina i bilješka, crne su boje oznake iznad teksta i križić ispod njega. |

Oznaka iznad glagoljskoga teksta (latinicom): № 2, C. 1. F. 1.

Tekst listine:

Ja fra Marko g(v)ardijan slunski dam' na znane (v)sim' i (v)sakomu komu se pristoi i pred kih lice ta /2/ list pride dati i pomaknuti pred dobre ludi kako pride k meni Matiš Grgin (v)nuk i poče mi nudi/3/ti da bih kupil od nega sinokošu ka e na Melnici a ja e ni tijah kupiti a oni mi ju poče zala/4/-gati a ja smislih da ju e bolje kupiti nego u zalog' (v)zeti i poslah k materi Matijaševi /5/ e li noi drago i dopušća li ju da se proda i zabaši a ona mi poruči po fra Jandriji da ju ona prodæ /6/ i zabašue i ja fra Marko g(va)rdijan slunski dah na

tu sinikošu (!) tri kvarte žita i osamdeset' /7/ širokih a žito biše (v)saka kvarta po dukat' i kupih ju ja za kloštar' vik' vikoma za neodaz'/8/vano.

[Dodatak latinicom]:

Liszt Klostra szlunzkoga na senokosu ku gie kupil Fran-
chisko Guardian od Matiasa Gregina, y ouo kupi za Klostar
Vikouichnim Zakonom: sub Littera P.

U glagoljskom tekstu spominje se fra Marko, gvardijan slunjski. Međutim, u latiničkoj bilješci, koju je, sudeći po rukopisu, pisao plov-
van Durbešić, riječ je o Frančisku, gvardijanu slunjskomu. Mislim, da
ovo drugo ime samo upućuje na to, da su u slunjskom samostanu pre-
bivali franjevci. Durbešić je povezao karakter samostana, t. j. njegovu
pripadnost određenom redu, s imenom njegova gvardijana i tako ne-
izravno posvjedočio, da su u Slunju biti fratri reda sv. Franje. Kakav
je to samostan bio, kaže i opis biskupije modruške, što ga je u XVIII.
stoljeću napisao Filippo Riceputi, a objavio ga je M. Sladović u
knjizi *Povēsti biskupijah senjske i modruške ili krbavske* (Trst 1856).
U tom se opisu, između ostaloga, kaže: »U Slunju stanovahu Franci-
škani tako i na Modrušah na mēsti sv. Nikole« (op. cit., str. 41.).

Prof. Đ. Szabo u *Sredovječnim gradovima u Hrvatskoj i Sla-
voniji* (Zagreb 1920) piše: »U Slunju je postojao i utvrđeni franjevački
samostan, koji je g. 1578. postradao prigodom turske provale, a crkva
mu, posvećena sv. Trojstvu, stajala je na mjestu današnje župne
crkve« (str. 164.).

U djelu L. Waddinga, *Annales Minorum seu trium ordinum*
(t. XV., 1933., str. 396., 397.) u popisu samostana Vicariae Bosnensis iz
1506. godine ne spominje se slunjski samostan. Znači, da ga tada vje-
rojatno još nije bilo. God. 1514. Vicaria Bosnensis razdijelila se u dvije
provincije, od kojih je jedna bila Bosna Argentina (pod Turcima), a
druga Bosna Croatia (područja, u koja Turci nisu dopirali). Slunj je
pripadao u to vrijeme ovoj drugoj provinciji. Prvi put se slunjski
samostan spominje (prema Klaiću: *Opis zemalja u kojih obitavaju*
Hrvati, Zagreb 1880—81) 1558. godine, kada ga je Ferdinand I. zajedno
s gradom i mjestom Slunjem uzeo u svoju zaštitu. Napokon Turci
godine 1578. zapališe Slunj i slunjski samostan.

Godina 1506. bila bi onda terminus post quem, a godina 1578.
terminus ante quem u datiranju ove listine.

Takovo datiranje odgovaralo bi i vodenom znaku. Sa istim monogramom (SB) nađena je u Ljubljani jedna listina, datirana godine 1549. (prema podacima Hist. instituta Jugoslavenske akademije).

Još jedan leksički momenat daje pravo, da se ova listina smjesti u XVI. stoljeće. **M a ž u r a n i ć** je (u spomenutom Rječniku) iznio, da su riječ *široki* u značenju novčane mjere upotrebljavali kod nas u XVI. stoljeću.

O fra Marku, fra Jandriji i o Matijašu Grginu nisu se mogli naći podaci u listinama u Kukuljevića i Šurmina.

IMENA OSOBA U LISTINAMA

(Brojevi označuju redni broj listina)

Aladinić Tomaš 1	Milunović Lukač 1
Bekušević Grgur 1	Murgašić Mikula, rotni pristav 1
Bilković Šimun 1	Mušković Dijan, vlaški sudac 1
Čeprić Bartol 1	Obradić, »hiža« 3
Danilović Franko 1	Paval, vojvoda 1
Držilić Jakov 2	Prižanović Matul, rotni pristav 1
Dudulović Juraj 3	Pribislavić Tvrtko, sudac 2
Glčić Matijaš, vlaški sudac 1	Ružić Juraj, vlaški sudac 1
Grgin Matijaš 4	Sopković Ivan 1
Herenčić Ivan, vlaški knez 1	Surotvić Ivan 1
Hrel(j)ac Andrij 3	Štifika s Smokrić, sudac 1
Hrvatinić Ivan, špan 3	Tomašić Juraj, knez 2
Ivković Antol, vlaški knez 1	Tugomerići, (pleme?) 3
Jakovčić Vid, rotni pristav 3	(Utišenić) Bartul 2
Jandrija, fra 4	(Utišenić) Klara 2
Jurat s Smokrić 2	Utišenić Matijica 2
Kačić Dragiša 3	Vlkotić Matijaš, vlaški sudac 1
Kačić Stipan, sudac 2	Vranić Ivan, fratar 3
Kilić Bartul, s Tugomerić 2	Zloden(j) Ivan 2
Kraišić Milota 1	Ždralić Matijaš 3
Malić Juraj 2	Ždralić Stipan 2
Marko, fra, gvardijan slunjski 4	Ždribčić Tomaš, sudac 2
Martin, priur 2	Žvanović Juraj 2
Mihačić Ivan, rotni pristav 3	

TOPONIMI U LISTINAMA

Bukovl(j)ani 3	Skurina 3
Čelopek 1	Slunj 4
Gora 1, 2	Smokrić 2
Hrvati (»v Hrvatih«) 1	Sveta Marija Bogorodica, crkva 3
Kožlji rog 1	Sveti Ivan Krstitelj, crkva 3
Kuklić 3	Sveti Ivan na Gori, crkva 1, 2
Lika 1, 2, 3	Sveti Juraj na Skurini, crkva 3
Lučani 3	Vrhovl(j)ani 3
Podbrdo 1	Zahumišće 3
Senj 3	

R É S U M É

Nous publions ici quatre chartes glagolitiques, provenant de Lika, conservées dans la bibliothèque du couvent franciscain sv. Križ à Ljubljana. Les trois premières ont été écrites sur parchemin, et la quatrième sur papier.

La charte du 19 Août 1433. contient les obligations de la »cour de Vlasi«, par lesquelles les Velches »Vlasi« croates s'engagent à ne pas causer des dégâts à l'église de st. Ivan na Gori (sur la Montagne).

Par la seconde charte (du 9 Septembre 1469) la cour confirme le testament de Matija Utišenić, noble de Lika, qui avait laissé ses terres à l'église de st. Ivan.

La troisième charte contient les règles de la cour royale de Lika sur le dixième. Le texte daté de l'année 1512 se trouve comme un transsumptum dans la charte de l'an 1513.

La quatrième charte n'est pas datée; elle contient le contrat de vente-achat entre fra Marko, gardien du couvent de Slunj, et Matijaš Grgin. A juger d'après le filigrane la charte appartient au milieu du XVIe siècle.

Le prêtre Ivan Durbešić a copié, vers le XVIIIe siècle, la charte de 1433 et celle de 1512 en écriture latine: les copies devaient servir dans un procès judiciaire intenté devant les autorités.

L'église de sv. Ivan na Gori (st. Jean sur la Montagne) se trouvait, probablement, en proximité de Medak au sud de Lika. La charte de 1433 et deux observations dans le missel du Vatican III. 8 (des années 1469 et 1512) ne parlent que de l'église, tandis que dans les chartes de 1469 et 1512 on parle de l'église et de frères de sv. Ivan en Lika. Cela signifie que les religieux s'étaient établis en ce lieu entre 1449 et 1469. D'après l'expression »priur« (prieur), mentionnée dans la charte de 1469 on pourrait conclure qu'il s'agissait de frères de st. Paul, mais la charte de 1512 dit que le gardien du couvent était un franciscain, fra Ivan Vranić.